

Ekonomisk utvärdering i HTA

Inledning

Vid utvärdering av olika tekniker och dess effekter krävs heltäckande information som speglar vad som sannolikt kommer att hända i ett hälso- och sjukvårdssystem eller samhälle. För en grundlig analys behövs medverkan av experter och användning av metoder från olika områden som informationskällor.

Ekonomins växande betydelse inom hälso- och sjukvårdspolitik och vårdbeslut har varit kontroversiell. I en värld med obegränsade resurser för hälsa och sjukvård skulle den ekonomiska utvärderingen spela mindre roll. Men i "verklighetens" hälso- och sjukvårdssystem där knappa resurser måste fördelas kan den ekonomiska utvärderingen ge information som underlättar för beslutsfattarna.

Förutom metodfrågor inom ekonomisk utvärdering är även kontexten som utvärderingen används i och perspektiven som utvärderingen utgår från (t.ex. vilka kostnader och fördelar som räknas in) viktiga för den medicinska metodutvärderingen (Health Technology Assessment, HTA).

Ekonomisk utvärdering: jämföra relevanta alternativ

En ekonomisk utvärdering är en jämförelse av kostnader och konsekvenser för minst två alternativ. När det gäller nya metoder jämför en ekonomisk utvärdering normalt den nya metoden med den nuvarande vårdstandarden för behandling. Ekonomisk utvärdering kallas ofta för en analys av "kostnadseffektiviteten" eftersom det är en kombinerad analys av både kostnaderna och den kliniska effektiviteten. Det är viktigt att påpeka att analysen inte gäller sjukdomens

kostnader, utan snarare hur kostnaderna kan komma att ändras genom att introducera det nya läkemedlet.

Självklart är den mest önskvärda lösningen att både sänka kostnaderna och förbättra resultaten för patienterna. Men i utvärderingen av hur kostnaderna kommer att förändras när nya läkemedel introduceras är det även viktigt att göra rätt jämförelse. Om ett nytt läkemedel jämförs med ett mycket dyrt alternativ som inte används ofta kommer det se bättre ut, men jämförelsen kommer att vara bristfällig. För att kunna sammanlänka hälsoeffekter och kostnader måste man ha grundlig information om båda alternativen. Beslutsfattare måste förstå hur det nya läkemedlet står sig jämfört med den befintliga behandlingsstandarden, och vilka de ekonomiska konsekvenserna blir.

Undersöka alla relevanta kostnader

Den första delen av en analys av "kostnadseffektiviteten" är en uppskattning av kostnaderna.

Kostnader är en produkt av resurser, såsom:

- Läkemedelsenheter
- Utrustning
- Personaltimmar
- Anläggningstid

I enhetskostnaden ingår kostnaden för att tillverka, förvara och sälja en enhet av en specifik produkt. Enhetskostnaden inkluderar alla fasta och rörliga kostnader i tillverkningen. I idealfallet är enhetskostnaden ett standardmått på en produkts verkliga värde, men i praktiken uppskattas den genom intervjuer eller beräkning av data.

Kostnadsberäkningen av en resurs måste utföras på ett tydligt och transparent sätt med lämpliga metoder för kostnadsberäkning. Vid kostnadsberäkningen av till exempel

läkartjänster måste skillnaden mellan "avgifter" (beloppet som vårdgivaren debiterar) och "kostnader" (det faktiska priset för tjänsten) tydliggöras, särskilt där läkare kan ha olika avgifter för olika patientgrupper eller försäkringsbolag.

Ekonomer måste även bestämma vilka kostnader som ska ingå i utvärderingen. Till exempel orsakar en minskad arbetskapacitet produktivitetsförluster: Personer som inte kan arbeta kan inte få någon inkomst eller bidra till ekonomin (t.ex. som skattebetalare). Om analysen utförs utifrån en sjukvårdsinrättnings perspektiv, t.ex. ett sjukhus, kanske dessa kostnader inte är inkluderade. Även för utvärderingar som påstås vara baserade på en särskild situation kan kostnader och resultat variera eller användas på fel sätt.

Använda en standardstrategi

Eftersom det finns risk för variation måste bakgrunden till de kostnadsuppskattningar och hälsoeffekter som används i en högkvalitativ utvärdering dokumenteras tydligt. Många sjukvårdssystem har utvecklat riktlinjer för ekonomiska utvärderingar. Därmed undviker man en situation där utvärderingen av en metod ser bättre ut än en annan metod enbart för att analytikern har använt olika underliggande antaganden och strategier i utvärderingen.

En databas med sådana riktlinjer upprätthålls för närvarande av ISPOR (International Society for Pharmacoeconomics and Outcomes Research)¹. Även om det finns riktlinjer följs de inte alltid. I vissa fall kan det leda till motsägande eller överdrivet positiva eller negativa resultat.

Grundlig utvärdering av klinisk effektivitet

När alla kostnader har identifierats och beräknats måste

analytikerna jämföra kostnaderna för olika alternativ med den kliniska effektiviteten för de olika alternativen. En analys av kostnadseffektiviteten kräver en analys av den kliniska effektiviteten. I vissa fall kan analytiker frestas att anta att det nya läkemedlet fungerar lika bra som de tillgängliga alternativen, och därför endast fokusera på kostnaderna. Även om det kan verka vara ett effektivt sätt att undersöka värdet av ett nytt läkemedel är nya läkemedel sällan exakt likadana som andra läkemedel.

Fingranska metoder och resultat

Ekonomiska analyser kan ha ett stort antal informationskällor. Det finns flera aspekter som kan påverkas av ett nytt läkemedel, och varje aspekt måste noggrant utvärderas och analyseras. Kostnadsanalysen kan också behöva justeras för inflation eller andra faktorer. Det finns sällan bara ett rätt sätt att kombinera data, en välgrundad utvärdering måste innehålla flera strategier och jämföra effekten av metodval i analysen av resultaten.

Även om en analys av kostnadseffektiviteten kan baseras på kostnader och resultat från en enskild studie är det sällan så är fallet. Snarare baseras analyser ofta på ett antal olika informationskällor där informationen har bearbetats matematiskt.

Det bästa sättet för ett HTA-organ att säkerställa att en analys är balanserad och följer tillämpliga riktlinjer är att göra den ekonomiska utvärderingen från grunden. Det kan dock vara ett dyrt och tidsödande arbete. HTA-organ kan dessutom sakna viktiga insikter eller information som finns hos tillverkaren. Medan vissa HTA-organ skapar egna modeller och analyser gör de flesta inte det på grund av de kostnader och den tid som krävs.

Följande frågor kan användas för att styra en utvärdering av användbarheten hos en analys av kostnadseffektiviteten:

1. Jämfördes rätt alternativ?
2. Inkluderades alla relevanta kostnader?
3. Användes riktlinjer?
4. Vilken källa användes för information om effektiviteten?
5. Utfördes en egen studie eller är det en granskning av en tillverkarens analys?

Referenser

1. International Society for Pharmacoeconomics and Outcomes Research (2015). *Pharmacoeconomic Guidelines around the World*. Retrieved 8 December, 2015, from <http://www.ispor.org/PEguidelines/index.asp>

A2-6.03.2-v1.1